

складна рухова реакція на світловий подразник ($r \approx 0,997$), у 12 років з точністю штрафних кидків - проста рухова реакція на звуковий подразник ($r \approx 0,999$) і складна рухова реакція на світловий подразник ($r \approx 0,997$). В 14 років висока кореляція спостерігається між точністю передачі і координацією рухів ($r \approx 0,966$), точністю штрафних кидків і повністю переробки інформації ($r \approx 0,889$). З ефективністю змагальної діяльності високий статистичний взаємозв'язок був виявлений у дівчаток 10 років з реакцією на рухомий об'єкт ($r \approx 0,823$), у дівчаток 12 років - з частотою рухів в тепінг-тесті ($r \approx 0,996$). Приведено кореляцію при $p < 0,05$.

У підсумку можна виділити такі положення: найбільший приріст морфофункціональних особливостей розвитку організму дівчаток спостерігається в 13-14 років, в цьому періоді вони випереджають у розвитку хлопчиків. Психофізіологічні характеристики покращуються рівномірно з 10 до 14 років, за виключенням частоти рухів в тепінг-тесті і реакції на рухомий об'єкт, де у віці 13-14 років вони уповільнюються у своєму розвитку.

Високий статистичний взаємозв'язок морфофункціональних характеристик з просторово-часовими показниками ігрових дій спостерігається в 13-14 років. Взаємозв'язок психофізіологічних і просторово-часових характеристик найдено в 11-12 і 14 років.

Найбільша кількість інформативних морфофункціональних і психофізіологічних особливостей по відношенню до спортивної діяльності відмічено в 10 і 12 річних баскетболісток. Такими показниками є 10 років - реакція на рухомий об'єкт, а в 12 років - довжина руки та частота рухів у тепінг-тесті. Ці показники рекомендуємо до використання для контролю за функціональною підготовленістю юних спортсменок і у відборі до участі в змаганнях.

ВПЛИВ ВІДБОРУ ТА МЕТОДИКИ ТРЕНУВАННЯ НА ДИНАМІКУ ПОКАЗНИКІВ ПІДГОТОВКИ ГІМНАСТІВ

БОРЦОВ СЕРГІЙ

Слов'янський державний педагогічний інститут

Діагностика спортивних здібностей з метою відбору є однією з актуальних проблем у гімнастиці. Для її експериментального дослідження впродовж кількох років проводили комплексне тестування дітей 7 та 8 років. Нами визначено інтегральний показник рівня спортивних здібностей і готовності до занять гімнастикою. Формували експериментальні групи з високими показниками і контрольні - з задовільними. Тренування проводили у контрольних групах за традиційною методикою, а у експериментальних за вдосконаленою. Що-

місячно проводили контрольні тестування. За допомогою дисперсійного аналізу за критерієм Фішера визначали вплив віку, індивідуальних особливостей, тривалості та методики тренувань на фізичні показники.

Протягом перших 4 місяців занять відносні показники сили зросли у контрольній групі в 6,4 рази, а в експериментальній 2,8 рази. Це свідчить про те, що у експериментальній групі можливості зростання спортивних показників більші, однак при вихідному обстеженні діти ближче до меж своїх можливостей, ніж діти контрольної групи. З перебігом часу обидві групи стають більш одноманітними, показники окремих спортсменів наближаються один до одного. Це вказує на те, що у механізмі підвищення однорідності групи головну роль відіграє "підтягування" слабкіших. У контрольній групі відзначені більш різкі коливання показників спортсменів від заняття до заняття, та інтенсивності зростання показників групи у цілому з місяця в місяць. Це пов'язано, з одного боку, з благодійним впливом більш досконалих методів тренування, а з іншого - з підвищеною мотивацією на успіх експериментальній групі, що певною мірою захищає від виникнення емоційних зривів та депресивних станів.

За перші 4 місяці тренувань середня оцінка координації рухів у контрольній групі зросла з 1,7 до 2,9 бала, тобто на 1,2 бала або в 1,7 рази; у експериментальній - з 3,1 до 3,4 бала, тобто на 0,3 бала або в 1,1 рази. Індивідуальні розбіжності показників координації домінують над впливом тренування. Якщо з цього обстеженого контингенту лише у одного хлопчика не відзначено зростання сили, то відсутність статистично значного зростання координації за 4 місяці зафіксовано у 45% контингенту. Це додатково свідчить на користь переважання природжених чинників у формуванні координації рухів.

Кореляційного зв'язку між показниками сили та координації рухів як лінійного, так і нелінійного, не відзначено. Це вказує на їх роль як незалежних ортогональних факторів діагностичного комплексу здібностей гімнаста.

Результати з бігу на 20 м подають комплексну характеристику, що відзеркалює швидкісні якості спортсмена та латентний час реакції. Динаміка цього показника має експоненціальний характер. На протязі першого місяця показник поліпшується на 7% як у контрольній так і у експериментальних групах, і не зазнає ніяких подальших статистично значущих змін. Постійна величина часу навчання у контрольній групі склала 11 діб, а у експериментальній - 21 добу.

Дослідження, що проведені, дозволили зробити такі висновки. Динаміка показників підготовки при заняттях гімнастикою відповідає експериментальній моделі навчання. Розподіли показників різних спортивних здібностей підлягають законам Гауса, Вейбулла-Гнедені та експоненціальному. У початковому періоді тренувань показники

контрольної групи покращуються швидше, що зумовлює доцільність
виступи спортсменів, при подальшому тренуванні спортивні показни-
ки груп розходяться, що призводить до необхідності стабілізації скла-
ду. Тренування спортсменів, особливо за вдосконаленими методи-
ками, забезпечує не тільки зростання середнього рівня показників, а й
зменшення їх розсіювання у групі. Удосконалена методика тренувань
забезпечує також більш рівномірне зростання спортивних показників,
або періоди швидкого і повільного зростання не зникають зовсім, а
також зменшення коливань показників від заняття до заняття за раху-
нок як фізіологічних, так і психологічних чинників (підвищена моти-
вованість, знижена емоційна нестабільність). Основними діагностич-
ними факторами відбору дітей для занять спортивною гімнастикою є
антропометричні дані (вага, зріст, пропорційність) і рухові здібності
(сила, гнучкість, швидкість, координація рухів), а також деякі психо-
логічні характеристики особистості.

ПРОГНОЗУВАННЯ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ЮНИХ ФУТБОЛІСТІВ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ БАГАТОРІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

МОХНІК СЕРГІЙ

Український державний університет фізичного виховання і спорту

Постійно перебудовуючи своє середовище існування шляхом
впровадження нових інформаційних технологій, в спорті на порозі
третього тисячоліття виникла багатопрофільна проблема діяльності
спортсмена. Одним з аспектів цієї проблеми є система тестування.

Незважаючи на різноманітність існуючих методів та засобів виз-
начення функціонального стану організму постійно виникають трудно-
щі, зумовлені недостатнім знанням психофізіологічних механізмів
регуляції як цілих поведінкових реакцій спортсмена, так і окремих
його функціональних систем. У теперішній час для оцінки психофізіо-
логічних станів спортсмена використовуються різноманітні показники
центральної та вегетативної нервової системи.

Однак, до цього часу не існувало загальноприйнятого, методич-
но оптимального комплексу для вирішення проблеми оцінки психо-
фізіологічного стану спортсмена. Відсутня і порівняльна оцінка надій-
ності та валідності показників, що реєструються для об'єктивної ха-
рактеристики стану. Особливо гостро постала проблема стосовно ме-
тодик, що підходять для практичного впровадження в умовах реаль-
ної діяльності спортсмена, де пріоритет мають вимоги простоти,
надійності, зручності використання, портативності, швидкості, зар-
ядності та прогнозування.